

Handleiding voor het schrijven van een onderzoeksverslag

E. A. HOFMANS

Behalve de *Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals*, zijn er enkele tientallen Nederlandse en internationale normen op het gebied van het schrijven en publiceren van wetenschappelijke artikelen. Op verzoek van de redactiecommissie van *Huisarts en Wetenschap* schreef haar eindredacteur een beknopte handleiding waarin de belangrijkste richtlijnen zijn samengevat.

Inleiding

Writing maketh the exact man.

Francis Bacon

Artikelen die in *Huisarts en Wetenschap* worden gepubliceerd, kunnen globaal worden onderscheiden in twee categorieën: verslagen van oorspronkelijk wetenschappelijk onderzoek en meer beschouwende bijdragen (waaronder in dit verband ook bijdragen als congresverslagen en nascholingsartikelen moeten worden verstaan). Deze handleiding heeft uitsluitend betrekking op de eerste categorie, al is veel ervan ook van toepassing op bijdragen van de tweede categorie.

Een onderzoeksverslag bestaat uit de volgende onderdelen: titel, ondertitel, auteursnaam/namen, samenvatting, inleiding, methoden, resultaten, beschouwing, conclusies, dankbetuiging, literatuur, bijlagen, tabellen, figuren en illustraties. Niet al deze onderdelen komen in elk artikel voor.

In afwijking van wat gebruikelijk is, publiceert *Huisarts en Wetenschap* bij onderzoeksverslagen bovendien een Engelse synopsis, een uitgebreid soort samenvatting.

In deze handleiding zal kort worden ingegaan op de verschillende onderdelen.

Het onderzoeksverslag

Titel, ondertitel. Een korte, informatieve titel verdient de voorkeur. Indien dit voor een correcte weergave van het onderwerp niet mogelijk is, kiez men voor een minder informatieve, maar

pakkende titel en een uitvoeriger ondertitel.

Auteursnaam/namen. Mede in verband met recente ontwikkelingen op het gebied van de informatietechnologie wordt auteurs dringend geadviseerd hun naam altijd op dezelfde wijze te vermelden; dat geldt in het bijzonder ten aanzien van het gebruik van voorletters en voornamen.

Samenvatting. Sinds 1977 worden artikelen in *Huisarts en Wetenschap* ingeleid met een zogenaamde intro. Deze intro zal meer dan tevoren gaan fungeren als samenvatting (in de zin van het Engelse *abstract*), met een omvang van maximaal 150 woorden. De gebruikelijke samenvatting aan het eind van een artikel komt hiermee te vervallen.

Men realiseer zich dat de meeste lezers op grond van titel en samenvatting zullen besluiten een artikel wel of niet te lezen.

Inleiding. Het doel van de Inleiding is vooral het bespreken van de redenen of omstandigheden die tot het onderzoek hebben geleid, en niet het geven van een min of meer uitvoerig literatuuroverzicht. Men beperk zich tot enkele verwijzingen die een directe relatie hebben tot de vraagstelling.

De Inleiding wordt besloten met een bij voorkeur expliciete vraagstelling of hypothese.

Methoden. In deze paragraaf (in *Huisarts en Wetenschap* meestal *Opzet* genoemd) komt aan de orde, op welke wijze het onderzoek heeft plaatsgevonden en met welke middelen: enquête, interview, meetinstrumenten, patiëntselectie, statistische methoden, enzovoort. Het is daarbij van belang dat

de opzet zo beschreven wordt, dat het onderzoek op grond van deze informatie reproduceerbaar is.

Resultaten. In deze paragraaf wordt begonnen met het vermelden van de uitkomsten die van belang kunnen zijn voor de beoordeling van de eigenlijke resultaten, zoals de respons op een enquête, of de mate waarin de experimentele groep en de controlegroep met elkaar overeenstemden op een aantal onafhankelijke variabelen.

Het verdient aanbeveling bij het presenteren van de resultaten de vraagstelling zoveel mogelijk op de voet te volgen.

Een belangrijk deel van de resultaten zal gepresenteerd worden in de vorm van tabellen en figuren. Men hoede zich voor het herhalen van deze kwantitatieve gegevens in de tekst; het heeft veelal meer zin, zich te beperken tot het trekken van conclusies en het geven van een globale samenvatting van het cijfermateriaal.

Beschouwing. In de Beschouwing worden de uitkomsten van het onderzoek aan een kritische bespreking onderworpen; dat gebeurt bij voorkeur opnieuw aan de hand van de vraagstelling. Het is niet nodig de resultaten nog eens uitvoerig op te sommen; wél kan men hier ingaan op zaken als de consequenties die de respons heeft voor de resultaten, of de onzekerheden die eventueel zijn blijven bestaan. Deze paragraaf is ook de plaats om in discussie te gaan met andere auteurs, of om de resultaten in verband te brengen met de uitkomsten van eerder onderzoek.

De beschouwing kan worden besloten met suggesties voor verder onderzoek, eventueel in de vorm van hypothesen.

Conclusies. Dit onderdeel zal vaak – min of meer impliciet – een plaats vinden in de Beschouwing. Geeft het onderzoek aanleiding tot het trekken van duidelijke en praktische conclusies, dan kunnen deze, puntsgewijs en bondig geformuleerd, ondergebracht worden in een afzonderlijke paragraaf.

Dankbetuiging. Personen en instellingen mogen uitsluitend in een Dankbetuiging worden genoemd, wanneer zij daartoe expliciet toestemming hebben verleend.

Literatuur. Hiervoor zij verwezen naar punt 4 in de *Mededeling voor inzenders van kopij*.

Bijlage(n). Onderdelen van het onderzoek die niet beslist noodzakelijk zijn voor het volgen van het verslag, kunnen worden ondergebracht in een of meer bijlagen. Voorbeelden zijn: de tekst van een voorlichtingsfolder of een tabel met achtergrondgegevens.

Tabellen, figuren en illustraties. Zie hiervoor punt 5 in de *Mededeling voor inzenders van kopij*.

Synopsis. Onderzoeksverslagen worden besloten met een synopsis. In deze synopsis wordt het oorspronkelijke artikel op de voet gevolgd, waarbij in het bijzonder aandacht wordt besteed aan de paragraaf Resultaten. Desgewenst kan worden verwezen naar tabellen en figuren in de tekst.

De synopsis wordt door de auteur in het Nederlands aangeleverd; de redactiecommissie draagt zorg voor vertaling in het Engels. Uitsluitend deze Engelse versie wordt gepubliceerd. Indien in de synopsis expliciet naar tabellen en figuren wordt verwezen, zullen deze eveneens in het Engels worden gepubliceerd.

Terwille van de bruikbaarheid zullen synopses worden afgedrukt binnen de oorspronkelijke tekst, in een afwijkend lettercorps.

Slot

Deze handleiding is vrijwel geheel in overeenstemming met de *Uniform requirements*¹ en een aantal officiële normen op dit gebied. Dat geeft haar een meer dan incidentele status. De redactiecommissie heeft daarom besloten deze richtlijnen toe te voegen aan de *Mededeling voor inzenders van kopij*. Dat betekent dat inzendingen die hiermee niet in overeenstemming zijn, in de toekomst niet voor publikatie zullen worden aanvaard.

¹ International Steering Committee of Medical Editors. Uniform requirements for manuscripts submitted to biomedical journals. *Br Med J* 1979; i: 532-5.

Nota bene

The 4000 or so articles the *BMJ* sees every year are mostly dreadfully written, with numerous faults in English and overall construction. (...) Unfortunately these articles are not fulfilling their purpose: they are left unread because of their turgidity.

Stephen Lock, editor *British Medical Journal*.

Writing will always be work if you want to write well. But with the right approach it can become work you like.

Edward J. Huth, editor *Annals of Internal Medicine*.

De synopsis: een alternatief voor de Engelse summary

E. A. HOFMANS

Het feit dat *Huisarts en Wetenschap* een Nederlandstalig tijdschrift is, betekent tot op zekere hoogte een handicap: in het Nederlands gepubliceerd onderzoek is immers internationaal praktisch ontoegankelijk. Weliswaar heeft *Huisarts en Wetenschap* jarenlang Engelse summaries gepubliceerd, maar de zin daarvan is op zijn best discutabel. Zeker nu de mogelijkheden tot het uitwisselen van huisartsgeneeskundige informatie de laatste jaren sterk zijn toegenomen, is het de moeite waard te zoeken naar alternatieven. Op dit ogenblik lijkt de synopsis de meest adequate mogelijkheid om het bestaande isolement te doorbreken.

Boemerang

Bijna 25 jaar lang zijn in *Huisarts en Wetenschap* Engelse summaries gepubliceerd bij belangrijke en minder belangrijke artikelen. De achterliggende gedachte is duidelijk: de redactiecommissie hoopte op die manier het tijdschrift ook internationaal toegankelijk te maken.

Intussen gebiedt de realiteit ons toe te geven, dat een samenvatting van circa 250 woorden niet veel meer kan bevatten dan een uitvoerige inhoudsopgave, en dat de lezer die het oorspronkelijke artikel niet kan lezen, over het algemeen weinig wijzer van zo'n tekst zal worden. In feite was het publiceren van Engelse summaries een vrij zinloos, zij het ongevaarlijk ritueel. Zinloos, omdat het de inhoud van *Huisarts en Wetenschap* niet werkelijk toegankelijker maakte; ongevaarlijk, omdat het tijdschrift, internationaal gezien, überhaupt niet toegankelijk was.

Nu is in dit laatste opzicht sinds 1979 veel veranderd. Dankzij de Family Medicine Literature Index (FAMLI) wordt in *Huisarts en Wetenschap* gepubliceerd onderzoek stelselmatig onder de aandacht gebracht van een internationaal wetenschappelijk forum. Het oude summary-beleid dreigde zich daardoor steeds meer tegen dit tijdschrift te keren. De onderzoeker die, door FAMLI op het spoor gezet van mogelijk belangwekkend onderzoek, wordt afgescheept

met een stukje Engelse non-informatie, zal zich immers in het gunstigste geval wel twee keer bedenken, voor hij een dergelijk tijdschrift opnieuw raadpleegt.

Kortom, de *summary* als boemerang.

Alternatieven

Wanneer we de mogelijkheid dat de buitenlandse lezer gewoon Nederlands leert, buiten beschouwing laten, zijn er in eerste aanleg drie alternatieven.

Het eerste is veruit het eenvoudigst: zonder meer ophouden met het publiceren van Engelse summaries.

Dit is geen aantrekkelijk alternatief. Een dergelijke beslissing zou strijdig zijn met de huidige tendenzen in de richting van meer internationale contacten en een grotere wederzijdse toegankelijkheid. Bovendien zou een tijdschrift dat zich zo ostentatief afsluit van de internationale wetenschappelijke wereld, onherroepelijk bepaalde categorieën lezers en auteurs van zich vreemden.

De tweede mogelijkheid is minstens zo rigoureu: *Huisarts en Wetenschap* voortaan integraal in het Engels publiceren.

Vanuit een strikt wetenschappelijke optiek zou voor dit alternatief veel te zeggen zijn. Dat neemt niet weg, dat *Huisarts en Wetenschap* zich altijd heeft gericht op een Nederlands lezerspubliek dat zich niet primair bezighoudt met het